ק. צעטניק / תל־אביב

נאָר איין קאַפּיטל...

„פאַרווײַלונגס־דינסט"...

פון רעדאַקציע: מיר האָבן דערהאַלטן דאָס בוך "House of Dolls" by Ka-Tzetnik

—

די ענגלישע איבערזעצונג פון „דאָס הויז פון די ליאַלקעס" (אין עברית: „בית הבובות") פון ק. צעטניק. עס איז אַ סאַשן־אויסגאַבע פון פאַרלאַג „לייאָן־ליבּרערי עדישנס" אין ניו־יאָרק. די ערשטע אויפלאַגע איז דערשינען אין 100.000 עקזעמפּלאַרן. די אור־אויסגאַבע אויף ענגליש, אין געוויינלעכן פאָרמאַט, איז געהאַט פריער דערשינען אין באַוווּסטן פאַרלאַג „סיימאָן ענד שוסטער" אין ניו־יאָרק.

דאָס קאַפּיטל וואָס מיר ברענגען דאָ איז דאָס 39־סטע קאַפּיטל פון בוך „דאָס הויז פון די ליאַלקעס" און טראָגט דעם נאָמען „פאַרווײַלונגס־דינסט".

—

די וועלכע האָבן נאָכנישט געלייענט דאָס בוך, וועט דאָס זיי געוויס באַוועגן צום לייענען. די וועלכע האָבן עס שוין יאָ געלייענט, מעגן נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל לייענען פון דאָרט קאַפּיטלען.

אינעם בלאָק איז שטיל. די מיידלעך זיצן יעדע אויף איר בעט. די פיס אַראָפּגעלאָזט אויף דער ערד.

פופציק בעטן, אויסגעשטעלט אין צוויי רייען, און פופציק מיידלעך זיצן אויף די בעטן, איינע מיטן פּנים צום רוקן פון דער צווייטער. קיינער האָט זיי דאָ נישט אזוי אויסגעזעצט. קיינער האָט זיי נישט באַפוילן צו זיצן אזוי גלייך. עס קומט אויס ווי זיי וואָלטן זיך מיט אַ כוונה אזוי געזעצט, כדי נישט צו באַגעגענען איינע דאָס פּנים פון דער צווייטער. דער פחד איז אַנשטעקנדיק. באַלד וועלן זיי דאַרפן שמייכלען. דאָס שמייכלען איז אַ חוב. דער שמייכל איז אַן עדות אויף דער באַציונג פון מיידל צו דער „פאַרווײַלונג". פונעם שמייכל איז אָפּהענגיק איר לעבן. באַלד וועלן זיי דאַרפן זיין פריילעך.

אינעם בלאָק איז שטיל.

איצט קענען זיי זיך זיין מתייחד מיט דעם, וואָס עס וועט באַלד דאָ פאָרקומען. איצט מעגן זיי נאָך פילן דעם שוידער פון דעם, וואָס דערוואַרט זיי. איצט גיבן זיי זיך איבער דעם פחד מיט לייב און לעבן, מיט געעפנטע אָרעמס. נאָר באַלד וועט ער, דער פחד, דאַרפן אָפּטרעטן זיין פּלאַץ פאַר די דייטשן, וועלכע קומען איצט אַהער, אינעם בלאָק אַריין, זיך פאַרווײַלן. באַלד וועלן די מיידלעך דאַרפן אַרויפציען אויפן פּנים אַ שמייכל, ווייל דער הויכגעשעצטער דייטשער גאַסט איז נישט געקומען אַהער זען טרויעריקע אויגן: פאַרווײַלן זיך איז ער געקומען! שעפּן פרוידע!... צי האָט דאָס פאַרשטאַנען די „פּופּע"? אָדער צי האָט זי דאָס נישט פאַרשטאַנען? אויב זי האָט דאָס נישט פאַרשטאַנען, וועט ער איר דאָס באַלד געבן צו פאַרשטיין: קודם כל — אַהער מיטן נומער!... ער וויל אים האָבן ליגן אויפגעשריבן אויפן טיש. סתם אזוי. דערנאָך, בשעת ער וועט פאַרבייגיין לעבן ביוראָ, וועט ער שוין זען וואָס ער האָט צו טאָן. און איצט, אַז דער אויסגעברענטער נומער פון איר ברוסט ליגט אַן אויפגעשריבענער ביי אים אין טאַש, זאָל די „פּופּע" אים געבן איר ליבע!... און דאָס מיטן גאַנצן האַרץ! מיט פרוידע! אזוי ווי ער האָט דאָס ליב! ער וויל פון איר טרינקען ווי ער טרינקט אויס אַ קופּליע פּרייסישן ביר, צוזאַמען מיטן ווייסן, איבערלויפנדיקן שוים...

אין דרויסן קלאַפּט מען אינעם גאַנג.

צוויי אָזייגער.

ס'הייבט זיך אָן.

אינעם בלאָק איז שטיל. פופציק מיידלעך. ווי זיי וואָלטן נישט געהאַט גאָרנישט צו זאָגן איינע דער צווייטער. פופציק בעטן, ווי פופציק אויסגעשטעלטע שטולן אויפן עקזעקוציע־פּלאַץ, איידער מען בינדט צו זיי צו די נאַקעטע מיידלשע קערפּערס.

פון דרויסן דערטראָגן זיך דערנענטערנדיקע דייטשע קולות. עלזע שרייט דאָרט, גיט אַרויס לעצטע באַפעלן צו די קאַלעפאַקטאָרינס. עלזעס קול איז העכער פון די דייטשע געלעכטערס. זי וויל, אַז די סאָלדאַטן זאָלן זי באַמערקן; זיי זאָלן זען ווער זי איז דאָ אינעם לאַגער. יאַגאַ געפינט זיך אויך אויפן פּלאַץ. זיי פּאָרען זיך אינדרויסן, זיי זענען שטאַרק באַשעפטיקט, ווי טעאַטער־דירעקטאָרן פאַרן פאָר־האַנג־אויפהייב פון אַ פייערלעכן שפּיל. באַלד וועט די טיר פון בלאָק זיך אויפרייסן און די דייטשן וועלן אַריין.

פופציק בעטן ווי פופציק צום טויט־פאַרמשפּטע, וועלכע שטייען אויסגעשטעלט אין איין ריי, אומבאַוועגלעך, קוקן צו די רערן פון די ביקסן, וואַרטן ביז זיי וועלן באַקומען די קויל אינעם האַרץ. און — שווייגן. האָבן נישט גאָרנישט וואָס צו זאָגן איינער דעם צווייטן.

אזוי יעדן טאָג, פּינקטלעך צוויי אָזייגער.

דאַניעלאַ קוקט אויפן רוקן פון מיידל, וועלכע זיצט אויפן בעטל פאַר איר. די בלויע דינע שטרייפעלעך פון דער לאַגער־שירץ, וואָס ציען זיך אויף דעם מיידלס פּלייצע, בלענדן דאַניעלאַן אין די אויגן. די האָר פון מיידלס קאָפּ פאַלן אַראָפּ אויף איר נאַקן, און די שטרייפעלעך אויף דער פּלייצע הייבן זיך אַרויס פון לייוונט, וואַקסן וואָס אַמאָל העכער און דעקן צו אויך די האָר. און אָט: די שטרייפעלעך רוקן זיך אָפּ פון דעם מיידל, דערווייטערן זיך פון איר פּלייצע, בלייבן שטיין אין דער לופט. אַ שטייג!... פּלוצלונג קוקן די שטרייפעלעך אויס ווי קראַטעס. ווי דאָס מיידל וואָלט זיך געפינען אין אַ שטייג הינטער קראַטעס... אַלע שטרייפעלעך פון אַלע מיידלעך רוקן זיך פּלוצלונג אָפּ פון זייערע פּלייצעס. צוויי רייען אויסגעשטעלטע שטייגן! אין יעדער שטייג זיצט אַ רוקן פון אַ מיידל, אומבאַוועגלעך, און וואַרט, אַז דער הויפּט־אַרצט זאָל קומען, אויספּיקן אויף איר לעבן אַ ווייסנשאַפטלעכע פאָרשונג...

שטיל. ווי די לופט וואָלט דאָ געווען פאַרטויבט. נאָר דורכן פענצטער פון בלאָק רייסן זיך אַריין די דייטשע קולות. די קלעפּ אינעם גאַנג קוילערן זיך פון די הימלען, באַגלייט מיט אַן עכאָ, ווי זיי וואָלטן געווען איינגעהילט אין אַ לאַנגער, שוואַרצער פעלערינע. די גאַנג־קלעפּ פליִען אין דער הויך, לאָזן זיך אַראָפּ און דער עק פון זייער אויס־געשפּרייטער פעלערינע שלעפּט זיך נאָך איבערן דאַך פון בלאָק און דעקט אים צו מיט אַ שוואַרצן צודעק.

ס'איז פינצטער. דאַניעלאַ פילט, אַז די קלעפּ פון גאַנג קומען צו איר אַריין דורכן פענצטער פון בלאָק, צוזאַמען מיט קולות פון דייטשן. זיי לאַכן... די קעפּ פון די מיידלעך דרייען זיך פאַר אירע אויגן ווי רעדער, רעדער פון נאַכט־טראַמוויי אויף די שלאָפנדיקע גאַסן פון קאָנגרעסיאַ... רעדער פון לאָקאָמאָטיוון... „רעדער ראָלן צום זיג!"... לאַכנדיקע פּנימער פון דייטשע קאָנדוקטאָרן... אָט איז איר קינדער־צימער, און אָט שטייט זי אויפן מעטראָפּאָליער וואָקזאַל צווישן די מיידלעך פון טראַנספּאָרט... דאַניש, פאַרוואָס פאָרסטו אוועק פון מיר?... „כדי דיר צו ברענגען אַ מתנה, זיסער..." די רעדער שניידן זיך אויף די רעלסן מיט אַ רעש, מעסערס שאַרפן זיך אויף די רעדער. זי וועט כאַפּן אַ מעסער און צעשניידן דאָס לייב פונעם דייטש בשעת ער וועט ליגן אויף איר. דאָס מעסער שניידט, שניידט און דאָס בלוט פון דייטש רינט אויף איר ברוסט, אויף דעם אויסגעברענטן נומער. ס'איז נאַכט. טונקל־רויטע נאַכט. די קאָנגרעסיער גאַסן שלאָפן שוין. נאָר די איבעריקע רעדער פון נאַכט־טראַמוויי שניידן זיך מיט אַ רעש, מיט אַ קלינגערײַ אויף די רעלסן. זי שטעכט און שניידט מיטן מעסער. און די בלויע שריפט "Feld-Hure" איז רויט, פאַרגאָסן מיט בלוט פונעם דייטש. אירע פינגער קלעפּן זיך פון בלוט, און זי זעט ווי פון די אותיות "Feld-Hure" רינט בלוט, אזוי ווי

ק. צעטניק / תל־אביב

נאר איין קאפיטל...

„פארוויילונגס־דינסט“...

פון רעדאקציע: מיר האבן דערהאלטן דאס בוך
“House of Dolls” by Ka-Tzetnik

די ענגלישע איבערזעצונג פון „דאס הויז פון די ליאלקעס“ (אין עברית: „בית הבובות“) פון ק. צעטניק. עס איז אַ טאַשן־אויסגאבע פון פארלאג „לייאַן־ליברערי עדישנס“ אין ניו־יארק. די ערשטע אויפלאגע איז דערשינען אין 100.000 עקזעמפלארן. די אור־אויסגאבע אויף ענגליש, אין געוויינלעכן פארמאט, איז געהאַט פריער דערשינען אין באסטן פארלאג „סיימאן ענד שוסטער“ אין ניו־יארק.

דאס קאפיטל וואס מיר ברענגען דא איז דאס 39־סטע קאפיטל פון בוך „דאס הויז פון די ליאלקעס“ און טראגט דעם נאמען „פארוויילונגס־דינסט“.

—

די וועלכע האבן נאכנישט געלייענט דאס בוך, וועט דאס זיי געוויס באוועגן צום לייענען. די וועלכע האבן עס שוין יא געלייענט, מעגן נאכאַמאל און נאכאמאל לייענען פון דארט קאפיטלען.

אינעם בלאָק איז שטיל. די מיידלעך זיצן יעדע אויף איר בעט. די פיס אַראָפּגעלאָזט אויף דער ערד.

פופציק בעטן, אויסגעשטעלט אין צוויי רייען, און פופציק מיידלעך זיצן אויף די בעטן, איינע מיטן פּנים צום רוקן פון דער צווייטער. קיינער האָט זיי דאָ נישט אזוי אויסגעזעצט. קיינער האָט זיי נישט באַפוילן צו זיצן אזוי גלייך. עס קומט אויס ווי זיי וואָלטן זיך מיט אַ כוונה אזוי געזעצט, כדי נישט צו באַגעגענען איינע דאָס פּנים פון דער צווייטער. דער פּחד איז אָנשטעקנדיק. באלד וועלן זיי דאַרפן שמייכלען. דאָס שמייכלען איז אַ חוב. דער שמייכל איז אַן עדות אויף דער באַציונג פון מיידל צו דער „פאַרוויילונג“. פונעם שמייכל איז אָפּהענגיק איר לעבן. באלד וועלן זיי דארפן זיין פריילעך.

אינעם בלאָק איז שטיל.

איצט קענען זיי זיך מתייחד זיין מיט דעם, וואָס עס וועט באלד דא [illegible] זיי נאך פילן דעם

דער ב[illegible] [illegible]עלצט. קיינער האָט זיי נישט באַפוילן צו זיצן אזוי גלייך. עס קומט אויס ווי זיי וואָלטן זיך מיט אַ כוונה אזוי געזעצט, כדי נישט צו באַגעגענען איינע דאָס פּנים פון דער צווייטער. דער פּחד איז אָנשטעקנדיק. באלד וועלן זיי דאַרפן שמייכלען. דאָס שמייכלען איז אַ חוב. דער שמייכל איז אַן עדות אויף דער באַציונג פון מיידל צו דער „פאַרוויילונג". פונעם שמייכל איז אָפּהענגיק איר לעבן. באלד וועלן זיי דארפן זיין פריילעך.

אינעם בלאָק איז שטיל.

איצט קענען זיי זיך זיין מתייחד מיט דעם, וואָס עס וועט באלד דאָ פאָרקומען. איצט מעגן זיי נאָך פילן דעם שוידער פון דעם, וואָס דערוואַרט זיי. איצט גיבן זיי זיך איבער דעם פּחד מיט לייב און לעבן, מיט געעפנטע אָרעמס. נאָר באלד וועט ער, דער פּחד, דארפן אָפּטרעטן זיין פּלאַץ פאר די דייטשן, וועלכע קומען איצט אהער, אינעם בלאָק אַריין, זיך פאַרוויילן. באלד וועלן די מיידלעך דאַרפן ארויפ־ציען אויפן פּנים אַ שמייכל, ווייל דער הויכגעשעצטער דיי־טשער גאסט איז נישט געקומען אַהער זען טרויעריקע אויגן: פאַרוויילן זיך איז ער געקומען! שעפּן פרוידע!... צי האָט דאָס פאַרשטאַנען די „פופּע"? אָדער צי האָט זי דאָס נישט פאַרשטאַנען? אויב זי האָט דאס נישט פארשטאַנען, וועט ער איר דאס באלד געבן צו פארשטיין: קודם כל — אַהער מיטן נומער!... ער וויל אים האָבן ליגן אויפגעשריבן אויפן טיש. סתם אזוי. דערנאָך, בשעת ער וועט פאַרבייגיין לעבן בירה, וועט ער שוין זען וואָס ער האָט צו טון. און איצט, אז דער אויסגעברענטער נומער פון איר ברוסט ליגט אַן אויפגעשריבענער ביי אים אין טאַש, זאָל די „פופּע" אים געבן איר ליבע!... און דאָס מיטן גאנצן הארץ! מיט פרוידע! אזוי ווי ער האָט דאָס ליב! ער וויל פון איר טרינקען ווי ער טרינקט אויס אַ קופליע פרייסישן ביר, צוזאַמען מיטן ווייסן, איבערלויפנדיקן שוים...

אין דרויסן קלאַפּט מען אינעם גאָנג.

צוויי אַזייגער.

ס'הייבט זיך אָן.

אינעם בלאָק איז שטיל. פופציק מיידלעך. ווי זיי וואָלטן נישט געהאָט גאָרנישט צו זאָגן איינע דער צווייטער. פופציק

בעטן, ווי פופציק אויסגעשטעלטע שטולן אויפן עקזעקוציע־פּלאַץ, איידער מען בינדט צו זיי צו די נאַקעטע מיידלשע קערפּערס.

פון דרויסן דערטראָגן זיך דערנענטערנדיקע דייטשע קולות. עלזע שרייט דאָרט, גיט ארויס לעצטע באַפעלן צו די קאַלעפאקטאָרינס. עלזעס קול איז העכער פון די דייטשע געלעכטערס. זי וויל, אַז די סאָלדאטן זאָלן זי באמערקן; זיי זאָלן זען ווער זי איז דאָ אינעם לאַגער. יאַגאַ געפינט זיך אויך אויפן פּלאַץ .זיי פּאָרען זיך אינדרויסן, זיי זענען שטאַרק באַשעפטיקט, ווי טעאַטער־דירעקטאָרן פאַרן פאָר־האַנג־אויפהייב פון א פייערלעכן שפּיל. באלד וועט די טיר פון בלאָק זיך אויפרייסן און די דייטשן וועלן אריין.

פופציק בעטן ווי פופציק צום טויט־פארמשפּטע, וועלכע שטייען אויסגעשטעלט אין איין ריי, אומבאוועגלעך, קוקן צו די רערן פון די ביקסן, וואַרטן ביז זיי וועלן באַקומען די קויל אינעם האַרץ. און — שווייגן. האָבן נישט גארנישט וואָס צו זאָגן איינער דעם צווייטן.

אַזוי יעדן טאָג, פּינקטלעך צוויי אַזייגער.

דאַניעלאַ קוקט אויפן רוקן פון מיידל, וועלכע זיצט אויפן בעטל פאַר איר. די בלויע דינע שטרייפעלעך פון דער לאַגער־שירץ, וואָס ציען זיך אויף דעם מיידלס פּלייצע, בלענדן דאַניעלאַן אין די אויגן. די האָר פון מיידלס קאָפּ פאַלן אראָפּ אויף איר נאקן, און די שטרייפעלעך אויף דער פּלייצע הייבן זיך אַרויס פון לייוונט, וואַקסן וואָס אמאָל העכער און דעקן צו אויך די האָר. און אָט: די שטרייפעלעך רוקן זיך אָפּ פון דעם מיידל, דערווייטערן זיך פון איר פּלייצע, בלייבן שטיין אין דער לופט. אַ שטייג!... פּלוצלונג קוקן די שטרייפעלעך אויס ווי קראַטעס. ווי דאָס מיידל וואָלט זיך געפינען אין אַ שטייג הינטער קראַטעס... אַלע שטרייפעלעך פון אַלע מיידלעך רוקן זיך פּלוצלונג אָפּ פון זייערע פּלייצעס. צוויי רייען אויסגעשטעלטע שטייגן! אין יעדער שטייג זיצט אַ רוקן פון א מיידל, אומבאַוועגלעך, און וואַרט, אז דער הויפּט־אַרצט זאָל קומען, אויספּיתן אויף איר לעבן אַ וויסנשאפטלעכע פארשונג...

שטיל. ווי די לופט וואָלט דאָ געווען פארטויבט. נאָר דורכן פענצטער פון בלאָק רייסן זיך אריין די דייטשע קולות. די קלעפּ אינעם גאַנג קוילערן זיך פון די הימלען, באַגלייט מיט אַן עכאָ, ווי זיי וואָלטן געווען איינגעהילט אין אַ לאַנגער, שוואַרצער פעלערינע. די גאַנג־קלעפּ פליען אין דער הויך, לאָזן זיך אַראָפּ און דער עק פון זייער אויס־געשפּרייטער פעלערינע שלעפּט זיך נאָך איבערן דאַך פון בלאָק און דעקט אים צו מיט אַ שוואַרצן צודעק.

די שטרייפעלעך רוקן זיך אָפּ פון דעם מיידל, דערווייטערן זיך פון איר פּלייצע, בלייבן שטיין אין דער לופט. אַ שטייג!... פּלוצלונג קוקן די שטרייפעלעך אויס ווי קראַטעס. ווי דאָס מיידל וואָלט זיך געפינען אין אַ שטייג הינטער קראַטעס... אַלע שטרייפעלעך פון אַלע מיידלעך רוקן זיך פּלוצלונג אָפּ פון זייערע פּלייצעס. צוויי רייען אויסגעשטעלטע שטייגן! אין יעדער שטייג זיצט אַ רוקן פון א מיידל, אומבאַוועגלעך, און וואַרט, אַז דער הויפּט־אַרצט זאָל קומען, אויספּיתן אויף איר לעבן אַ וויסנשאַפטלעכע פאָרשונג...

שטיל. ווי די לופט וואָלט דאָ געווען פּאַרטויבט. נאָר דורכן פענצטער פון בלאָק רייסן זיך אַריין די דייטשע קולות. די קלעפּ אינעם גאַנג קוילערן זיך פון די הימלען, באַגלייט מיט אַן עכאָ, ווי זיי וואָלטן געווען איינגעהילט אין אַ לאַנגער, שוואַרצער פּעלערינע. די גאַנג־קלעפּ פליען אין דער הויך, לאָזן זיך אַראָפּ און דער עק פון זייער אויס־געשפּרייטער פּעלערינע שלעפּט זיך נאָך איבערן דאַך פון בלאָק און דעקט אים צו מיט אַ שוואַרצן צודעק.

ס'איז פינצטער. דאַניעלאַ פילט, אַז די קלעפּ פון גאַנג קומען צו איר אַריין דורכן פענצטער פון בלאָק, צוזאַמען מיט קולות פון דייטשן. זיי לאַכן... די קעפּ פון די מיידלעך דרייען זיך. פּאָר איגע אויגן ווי רעדער, רעדער פון נאַכט־טראַמוויי אויף די שלאָפנדיקע גאַסן פון קאַנגרעסיאַ... רעדער פון לאָקאָמאָטיוון... „רעדער ראָלן צום זיג!"... לאַכנדיקע פּנימער פון דייטשע קאָנדוקטאָרן... אָט איז איר קינדער־צימער, און אָט שטייט זי אויפן מעטראָפּאָליער וואָקזאַל צווישן די מיידלעך פון טראַנספּאָרט... דאַניש, פאַרוואָס פאַרסטו אוועק פון מיר?... „כדי דיר צו ברענגען אַ מתנה, זיסער..." די רעדער שניידן זיך אויף די רעלסן מיט אַ רעש. מעסערס שאַרפן זיך אויף די רעדער. זי וועט כאַפּן אַ מעסער און צעשניידן דאָס לייב פונעם דייטש בשעת ער וועט ליגן אויף איר. דאָס מעסער שניידט, שניידט און דאָס בלוט פון דייטש רינט אויף איר ברוסט, אויף דעם אויסגעברענטן נומער. ס'איז נאַכט. טונקל־רויטע נאַכט. די קאַנגרעסיער גאַסן שלאָפן שוין. נאָך די אייזערנע רעדער פון נאַכט־טראַמוויי שניידן זיך מיט אַ רעש, מיט אַ קלינגערייַ אויף די רעלסן. זי שטעכט און שניידט מיטן מעסער, און די בלויע שריפט "Feld-Hure" איז רויט, פאַרגאָסן מיט בלוט פונעם דייטש. אירע פינגער קלעפּן זיך פון בלוט, און זי זעט ווי פון די אותיות "Feld-Hure" רינט בלוט, אַזוי ווי

עס איז געבליבן פון דעם איבערגעבראָכענעם וואָרט "Jude" איינציק
שטיקל פון שלאַמפּיקן פּאַפּיר. בלויז פאַר בלויז. דייטשיש
בלויז — — —

דער בלאָק איז פול מיט דייטשן. עס איז אַ רעדע. אַ שיטער שוואַרצער שטויב. עס קאָכט ווי אין אַ קעסל. דייטשע געשרייען. דייטשע געלעכטערס. נישטאָ מער קיין קראַנקע. קיין שטילן. אַלץ איז אויפגעריסן. נישטאָ מער קיין רעדער. דער רונדיקער קאָפּ פון מיידל ליגט אויפן פאָדער־בעטל אַן אַראָפּגעוואָרפענער —

„פאַרווילונגס־דינסט“.

ביי דאַניעלאַס בעטל הענגט דער דייטש אַריין זיין מונדיר אין דער שאַפע. אַנטקעגנאיבער, אויפן דערנעבנדיקן בעטל, קוקט דאָס מיידל אין די אויגן פון דייטש. זי שמייכלט. נאָר איר שמייכל וויינט. עס קוקט אויס ווי זי וואָלט דעם שמייכל ערשט אַרויסגעצויגן פון אַ סלאַי טרערן, ווי ער האָט זיך געווייקט. די אויגן פון דעם מיידל גריבלען זיך אינעם דייטשס געשטאַלט. זי פּרובירט טרעפן פון חכמת־הפּרצוף: וואָס וועט דאָס געשטאַלט היינט מיט זיך ברענגען פאַר איר?... צי געפינט זיך דאָרט, הינטער דעם געשטאַלט, פאַרשטעקט אַ מענטשלעכער פּונקט?... זי זוכט דעם פּונקט. זי וויל אים געפינען. זי וויל זיך אין אים אָנכאַפּן. זי וויל צו אים אויסשטרעקן אַ האַנט ווי אַ טרינקענדיקע. אין זיינע הענט ליגט איצט דער גורל פון איר לעבן. זי געהערט איצט צו אים. ער וועט אַרויסזאָגן זיין מיינונג וועגן איר. זיין מיינונג איז פּסק־דין. צי וועט ער זיך אָנבאַטיקן, ווי אַ חיה, וואָס פאַרזוכט, פרעסט זיך אָן און גייט אַוועק, אָדער צי וועט ער, סתם, דערנאָך איר מאַכן אַ „מעלדונג“, כדי זיך צו פאַרשאַפן אַזאַ מין פאַרגעניגן?

דאַניעלאַס אויגן זענען פאַרטויבט. די דייטשע געשריי־הילכערייען רייסן זיך אַדורך דורך דער פאַרטויבטקייט און דרינגען אַריין אין אירע אויערן ווי פון אַ ווייטן מרחק; ווי אַ פאַרטויבטער עכאָ פון אַ שרייענדיקן מענטשן־פּראָטעסט צערעמאָניאַל. זי ווייסט, אַז מען רייסט איר די האָר פון קאָפּ. נאָר זי פילט נישט קיין ווייטיק. אירע אויגן זענען פאַרמאַכט. נאָר זי זעט, פונדעסטוועגן, ווייטער די שפּיצן פון די פאַרהענגלעך, וואָס הענגען אויף די פענצטער פון בלאָק, מיט די אויסגעשווירעצטע פיגורלעך אין ווייטער מיטן. די פיגורלעך זענען ווייס פון הימל־שיין. וועלכער קוקט דורך זיי אַדורך. „דייטשע סאָלדאַטן וועלן דיך לערנען!“... פון תהום ווילדע געשרייען הערט זיך אַרויס דאָס דעמפּיקע, הויי־זעריקע קול פון דייטש. וועלכער וואַרט אין איר אויסצו אַריין. אירע אויגן זענען פאַרשלאָסן. דאָס קול האָט אַ רויט, שיכורדיקן פּנים. אַ לעדערנע מאַרינאַרקע — דאָס „דריי־צנטל“... די זעלבע פאַרהענגלעך ווי אויפן פענצטער פון ווייסנשאַפּט־בלאָק... „דייטשע סאָלדאַטן וועלן דיך שוין לערי־נען!...“ דאָס מומיע־פּנים פון דעם נאַגנדערמאַל־מענטש ליגט איצט אויף איר. נעמט זי אַרום. לעקט איר דאָס פּנים. אין דער שטייג איז ער געוואָרן רויק. געקוקט צו איר און געשוויגן. איצט האָבן זיי אים פון דאָרטן אַרויסגעלאָזט און ער איז זי באַפאַלן. זי ליגט אַ געבונדענע. אַזוי ווי זי איז געלעגן אין דער שטייג אינעם ווייסנשאַפט־בלאָק. אירע קניען אויסגעשפּרייטע, צוגעבונדן צו די אייזנס פון טיש. זי קען נישט רירן מיט קיין אבר. זי קען נישט אַנטלויפן. פונקען. געלע פונקען שפּריצן אַרויס פון רויטע קרייזן. די „מומיע“ דעקט זי צו. זי פילט זיין ריח. זיין מויל איז אָפן. גרויסע ציין ווי פון אַ חיה שאַרצן זיך אויף. ער שטעקט אַריין זיינע הענט אין איר קערפּער ווי צוואַנגען פון אַ ראַק. דער הויפּט־אַרצט קוקט צו איר אַריין אין דער שטייג. זיינע אויגן זענען גוטמוטיקע און שמייכלען. זי ליגט מיט אויס־געשפּרייטע קניען. אַ צוגעבונדענע צו די אייזנס פון טיש. זי קען זיך נישט רירן. שולצע ציט אויס דעם לאַנגן שטעקן. דאָס גומענע רעדל דערנענטערט זיך צו איר אויג. ער וועט פון איר אַרויסציען דאָס לעבן. שולצע לאַכט. ער טראָגט אַ שוואַרצן ס. ס.־הוט. ער איז — שולצע; און ער איז — דער לאַגער־אַרצט. זיין פּנים איז ערנסט. ער זאָגט צו די דייטשן, וועלכע שטייען הינטער אים: „די יונגען וועלן פון איר זיין צופרידן...“ די מיידלעך אין די אַנטקעגנאיבער־דיקע שטייגן נייען קאָלירטע בלומען אויף לייוונטענע טיש־טעכער. אַ נישט אויסגעפּאַרטיקטע בלום קוקט אויס ווי דער אויסגעריסענער קאָפּ פון אַ היסטאָריע־לערער אויף די הויז־טרעפּן אין יאַבלאָווע, מיט דער רויטער בלוט־קאָלוישע צוקאָפּנס. זי וויל שרייען, זי דרייט מיטן קאָפּ אַהער און אַהין, ווי דאָס מיידל פונעם אַרויסגעשניטענעם אבר אינעם סלאַי. זי עפנט דאָס מויל, זי וויל שרייען, נאָר זי קען נישט. דער פּחד שטעקט ווי אַ פראַפּן אין איר האַלז, אינעם אונ־טערשטן טייל פון איר בויך צינדט זיך אָן אַ ווייטיק, ווי אַן אַרויסגעשלאָגענער פלאַם פון קופּע אַש. די סלאָוואַקישע אַרצטין שטעקט אַריין אַ נאָדל, דאָס בלוט הייבט זיך אינעם גלעזערנעם רערל. „דייטשע סאָלדאַטן וועלן דיך לערנען...“ „די יונגען וועלן פון איר זיין צופרידן...“ די בלומען ליגן אויסגעשאָטן אויפן ווייסן טישטעך הינטער די גראַטעס פון דער אַנטקעגנאיבערדיקער שטייג. „דאָגיש איז ווי אַ בלומען־קנאָספּ. אַז זי וועט זיך עפענען, וועט פאַרבלענדן איר ריח...“ „אודאי האָב איך געזאָגט, אַז דו ביסט אַ בלום...“ האַרי־האַרי...

אויף די פאַרהאַנגלעך איבער די פענצטער פון בלאָק מאָלט דער הימל אַ מאָדנע שפּיל פון פיגורלעך. מענטשן ליגן דאָרט אין אַ געדיכטן וואַלד.

פון אַ דערנעבנדיקן בעטל הייבט זיך אויף אַ דייטש, גרייט זיך אַוועקצוגיין. דאָס מיידל נעמט אים אַרום מיט נאַקעטע אָרעמס. איר פּנים קרימט זיך אויס אין אַ שמייכל, אירע ליפּן שעפּטשען:

— גנעדיקער הער, וואָרען זי צופרידען?...

דער דייטש שטופּט זי אָפּ פון זיך, שפּייט אויס, גייט אַוועק. דאָס מיידל בלייבט זיצן. אירע נאַקעטע הענט בלייבן ליגן, אַראָפּגעלאָזטע, אויף אירע קניען. זי קוקט אים נאָך, ער גייט אַוועק און טראָגט מיט זיך מיט אין זיינע הענט דעם גורל פון איר געשענדעטע לעבן. דער עקזעקוציע־פּלאַץ שווימט איר אַרויף פאַר די אויגן. זי קוקט, קוקט. דער דייטש איז שוין אַרויס פון בלאָק, און זי קוקט נאָך אַלץ.

צי איז ער געווען צופרידן?...

משה שימעל

(צו דער 25־טער יאָרצייט נאָך דעם טאַלאַנטירטן ייִנגן לירוקער אין פּויליש און ייִדיש — משה שימעל, וועלכער איז דערמאָרדעט געוואָרן דורך אוקראַיִנער אין לעמבערג, אויך זיין פרוי און קינד זענען אומגעקומען).

סאָנעט

דו גייסט, ווי ס'וואָלט דיר עמיצער געשטערט,
דו וואַקלסט זיך. פאַרגאַפּסט זיך אינדערמיט.
דאָס ערשטע מאָל באַרירסטו דו, קינד, די ערד
מיט דיינע קליינע, שיינע וווּנדערלעכע טריט.
דער עיקר: נישט געשראָקן זיך, מיין קינד,
דאָס בלוט פון נאָז צעשמירט נישט, נאָר פאַרבינד
מיט ערד, וואָס דאַרף דיין מי, דיין פ...
ד...

דער גאַנג דורך וועלט איז דאָרן פון אַ...
איז ניי, און פאַל, און הייב זיך ווידער...
דו מוזט, מיין קינד, זיין צוגעוווינט...
איך בענטש דיין יעדן ט...
ביים וואַקלען זיך, ביים...
דורך פאַל און אויפשטע...
איך בענטש די מי פון...

עס איז גערונען פון דעם אויסגעברענטן וואָרט „Jude‘ אויפן שטערן פון שלאַמעקס פאָטער. בלוט פאַר בלוט. דייטשיש בלוט — — —

דער בלאָק איז פול מיט דייטשן. עס איז אַ רעש. אָן אַ שיער שוואַרצע שטיוול. עס קאָכט ווי אין אַ קעסל. דייטשע געשרייען. דייטשע געלעכטערס. נישטאָ מער קיין קראַטעס. קיין שטייגן. אַלץ איז אויפגעריסן. נישטאָ מער קיין רעדער. דער רונדיקער קאָפּ פון מיידל ליגט אויפן פּאָדער־בעטל אָן אַראָפּגעוואָרפענער —

„פאַרווייליונגס־דינסט".

ביי דאַניעלאַס בעטל הענגט דער דייטש אריין זיין מונדיר אין דער שאפע. אַנטקעגנאיבער, אויפן דערנעבנדיקן בעטל, קוקט דאָס מיידל אין די אויגן פון דייטש. זי שמייכלט, נאָר איר שמייכל וויינט. עס קוקט אויס ווי זי וואָלט דעם שמייכל ערשט ארויסגעצויגן פון אַ סלאָי טרערן, ווו ער האָט זיך געווייקט. די אויגן פון דעם מיידל גריבלען זיך אינעם דייטשס געשטאַלט, זי פרוווט טרעפן פון חכמת־הפרצוף: וואס וועט דאס געשטאַלט היינט מיט זיך ברענגען פאר איר?... צי געפינט זיך דאָרט, הינטער דעם געשטאַלט, פאַרשטעקט א מענטשלעכער פונק?... זי זוכט דעם פונק. זי וויל אים געפינען. זי וויל זיך אין אים אָנכאַפּן. זי וויל צו אים אויסשטרעקן אַ האַנט ווי אַ טרינקנדיקע. אין זיינע הענט ליגט איצט דער גורל פון איר לעבן. זי געהערט איצט צו אים. ער וועט ארויסזאָגן זיין מיינונג וועגן איר. זיין מיינונג איז פסק־דין. צי וועט ער זיך אָנזעטיקן, ווי אַ חיה, וואָס פאַרצוקט, פרעסט זיך אָן און גייט אוועק, אָדער צי וועט ער, סתם, דערנאָך איר מאַכן אַ „מעלדונג", כדי זיך צו פאַרשאפן אַזאַ מין פארגעניגן?

דאַניעלאַס אויערן זענען פאַרטויבט. די דייטשע געשריי־הולערייען רייסן זיך אַדורך דורך דער פאַרטויבטקייט און דרינגען אריין אין אירע אויערן ווי פון אַ וווייטן מרחק; ווי אַ פאַרטויבטער עכאָ פון א שרייענדיקן מענטשן־פרעסער צערעמאָניאַל. זי ווייסט, אז מען רייסט איר די האָר פון קאָפּ, נאָר זי פילט נישט קיין ווייטיק. אירע אויגן זענען פאַרמאַכט, נאָר זי זעט, פונדעסטוועגן, ווייטער די שפּיצן פון די

מיינונג איז פסק־דין. צי וועט ער זיין [illegible] וואָס פאַרצוקט, פרעסט זיך אָן און גייט אוועק, אָדער צי וועט ער, סתם, דערנאָך איר מאַכן אַ „מעלדונג", כדי זיך צו פאַרשאפן אַזאַ מין פאַרגעניגן?

דאַניעלאס אויערן זענען פאַרטויבט. די דייטשע געשריי־הולערייען רייסן זיך אַדורך דורך דער פאַרטויבטקייט און דרינגען אַריין אין אירע אויערן ווי פון אַ ווייטן מרחק; ווי אַ פאַרטויבטער עכאָ פון אַ שרייענדיקן מענטשן־פרעסער צערעמאָניאַל. זי ווייסט, אַז מען רייסט איר די האָר פון קאָפּ, נאָר זי פילט נישט קיין ווייטיק. אירע אויגן זענען פאַרמאַכט, נאָר זי זעט, פונדעסטוועגן, ווייטער די שפּיצן פון די פאַרהענגלעך, וואָס הענגען אויף די פענצטער פון בלאָק, מיט די אויסגעשוירענע פיגורלעך אין זייער מיטן. די פיגורלעך זענען ווייס פון הימל־שיין, וועלכער קוקט דורך זיי אַדורך. „דייטשע סאָלדאַטן וועלן דיך לערנען!"... פון תהום ווילדע געשרייען הערט זיך אַרויס דאָס דעמפּיקע, הייזעריקע קול פון דייטש, וועלכער וואָיעט אין איר אויער אַריין. אירע אויגן זענען פאַרשלאָסן. דאָס קול האָט אַ רויט, שיכורדיקן פנים, אַ לעדערנע מאַרינאַרקע — דאָס „דריי־צנטל"... די זעלבע פאַרהענגלעך ווי אויפן פענצטער פון וויסנשאפט־בלאָק... „דייטשע סאָלדאַטן וועלן דיך שוין לערנען!..." דאָס מומיע־פנים פון דעם נעאַנדערטאַל־מענטש ליגט איצט אויף איר, נעמט זי אַרום, לעקט איר דאָס פנים. אין דער שטייג איז ער געוועזן רויק, געקוקט צו איר און געשוויגן. איצט האָבן זיי אים פון דאָרטן אַרויסגעלאָזט און ער איז זי באַפאַלן. זי ליגט אַ געבונדענע, אַזוי ווי זי איז געלעגן אין דער שטייג אינעם וויסנשאַפטס־בלאָק, אירע קניען אויסגעשפּרייטע, צוגעבונדן צו די אייזנס פון טיש. זי קען נישט רירן מיט קיין אבר. זי קען נישט אַנטלויפן. פונקען, געלע פונקען שפּריצן אַרויס פון רויטע קרייזן. די „מומיע" דעקט זי צו. זי פילט זיין ריח. זיין מויל איז אָפן. גרויסע ציין ווי פון אַ חיה שאַרצן זיך אויף. ער שטעקט אַריין זיינע הענט אין איר קערפּער ווי צוואַנגען פון אַ ראַק. דער הויפּט־אַרצט קוקט צו איר אַריין אין דער שטייג. זיינע אויגן זענען גוטמוטיקע און שמייכלען. זי ליגט מיט אויסגעשפּרייטע קניען, אַ צוגעבונדענע צו די אייזנס פון טיש. זי קען זיך נישט רירן. שולצע ציט אויס דעם לאַנגן שטעקן. דאָס גומענע רעדל דערנענטערט זיך צו איר אויג. ער וועט פון איר אַרויסציִען דאָס לעבן. שולצע לאַכט. ער טראָגט אַ שוואַרצן ס. ס.־הוט. ער איז — שולצע; און ער איז —

דער לאַגער־אַרצט. זיין פּנים איז ערנסט. ער זאָגט צו די דייטשן, וועלכע שטייען הינטער אים: „די יונגעץ וועלן פון איר זיין צופרידן...״ די מיידלעך אין די אַנטקעגנאיבערדיקע שטייגן נייען קאָלירטע בלומען אויף לייוונטענע טישטעכער. אַ נישט אויסגעפּאַרטיקטע בלום קוקט אויס ווי דער אויסגעריסענער קאָפּ פון אַ היסטאָריע־לערער אויף די הויז־טרעפּן אין יאַבלאָווע, מיט דער רויטער בלוט־קאַלוזשע צוקאָפּנס. זי וויל שרייען, זי דרייט מיטן קאָפּ אַהער און אַהין, ווי דאָס מיידל פונעם ארויסגעשניטענעם אבר אינעם סלאָי. זי עפנט דאָס מויל. זי וויל שרייען, נאָר זי קען נישט. דער פּחד שטעקט ווי אַ פּראָפּן אין איר האַלז. אינעם אונטערשטן טייל פון איר בויך צינדט זיך אָן אַ ווייטיק, ווי אַן ארויסגעשלאָגענער פלאַם פון קופּע אַש. די סלאָוואַקישע אַרצטין שטעכט אריין א נאָדל. דאָס בלוט הייבט זיך אינעם גלעזערנעם רערל. „דייטשע סאָלדאטן וועלן דיך לערנען...״ „די יונגעץ וועלן פון איר זיין צופרידן...״ די בלומען ליגן אויסגעשאָטן אויפן ווייסן טישטעך הינטער די גראַטעס פון דער אַנטקעגנאיבערדיקער שטייג. „דאניש איז ווי אַ בלומענקנאָספּ. אַז זי וועט זיך עפענען, וועט פארבלענדן איר רייץ...״ „אוודאי האָב איך געזאָגט, אז דו ביסט א בלום...״ האַרי... הארי...

אויף די פאָרהאַנגלעך איבער די פענצטער פון בלאָק מאָלט דער הימל אַ מאָדנע שפּיל פון פיגורלעך. מענטשן לויפן דאָרט אין אַ געדיכטן וואַלד.

פון אַ דערנעבנדיקן בעטל הייבט זיך אויף א דייטש, גרייט זיך אַוועקצוגיין. דאָס מיידל נעמט אים ארום מיט נאַקעטע אָרעמס. איר פּנים קרימט זיך אויס אין אַ שמייכל. אירע ליפּן שעפּטשען:

— גנעדיקער הער, וואַרען זי צופרידען?...

דער דייטש שטופּט זי אָפּ פון זיך. שפּייט אויס. גייט אוועק. דאָס מיידל בלייבט זיצן. אירע נאַקעטע הענט בלייבן ליגן, אַראָפּגעלאָזטע, אויף אירע קניען. זי קוקט אים נאָך. ער גייט אוועק און טראָגט מיט זיך מיט אין זיינע הענט דעם גורל פון איר געשענדעטע לעבן. דער עקזעקוציע־פּלאַץ שווימט איר ארויף פאר די אויגן. זי קוקט. קוקט. דער דייטש איז שוין ארויס פון בלאק, און זי קוקט נאָך אַלץ.

צי איז ער געווען צופרידן?...

משה שימעל